

‘วิมานพระอินทร์’

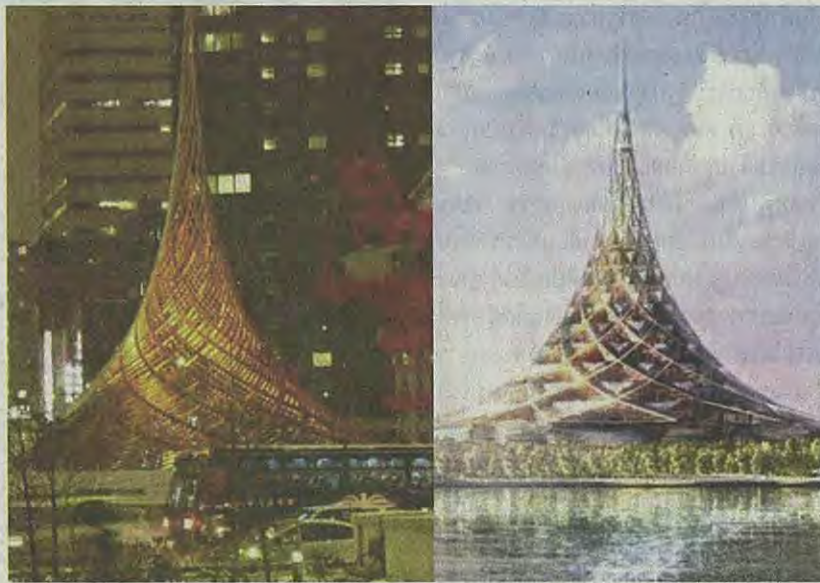
โมเดล อลเวง

ณ ริม‘เจ้าพระยา’

พับเก็บใส่ลิ้นชักลั่นกุญแจล็อกโปรเจกต์ “วิมาน
พระอินทร์” แลนด์มาร์กเจ้าพระยา (อ่านต่อหน้า 12)

‘วิมานพระอินทร์’ โมเดล อลเวง ณ ริม‘เจ้าพระยา’

หลังถูกสังคมออกมาวิพากษ์อย่างกว้างขวางและหนักหน่วงว่า มีความคล้ายคลึงอย่างมากกับ “เดอะ คริสตัล ไอแลนด์” ของนอร์แมน ฟอสเตอร์ สถาปนิกชาวอังกฤษ โดยเป็นโครงการซึ่งเดิมจะก่อสร้างบนแม่น้ำมอสลโก ประเทศรัสเซีย

กลายเป็นกระแสแรงกดดันด้านทุนจนท้ายที่สุด รศ.ดร.สกล ท่อโนทยาน ผู้จัดการโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และ ผศ.ดร.อันธิกา สวัสดิ์ศรี รองผู้จัดการและโฆษกโครงการ ต้องออกมาแถลงข่าวยอมรับการส่งแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวในรายงานที่จะส่งมอบทาง กทม.ในช่วงปลายเดือนกันยายนนี้ แต่จะไม่เลื่อนกำหนดส่งงาน

และยังยืนยันว่า “ไม่ได้ลอก” จากสถาปัตยกรรมใดในโลกทั้งสิ้น

มาย้อนดูเหตุการณ์ก่อนวิมานล่ม ว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร?

เมื่อวันที่ 11 กันยายนที่ผ่านมา กลุ่ม “FRIENDS OF RIVER” ได้เผยแพร่ภาพเปรียบเทียบระหว่างพิพิธภัณฑ์กรุงเทพมหานคร หรือ “วิมานพระอินทร์” กับโมเดลอาคารในรัสเซีย ชื่อว่า “เดอะ คริสตัล ไอส์แลนด์” โดยตั้งคำถามว่า เป็นการลอกผลงานหรือไม่

นอกจากนี้ยังระบุว่า เป็นการยืนยันอย่างชัดเจนถึงการออกแบบที่ “ทำลายราก” และความภาคภูมิใจของไทยจนหมดสิ้น ด้วยการ “เลียนแบบฝรั่ง”

จากนั้นตัวแทนจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) ซึ่งรับมอบหมายโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจากกระทรวงมหาดไทย และ กทม.ชี้แจงว่า อาคารดังกล่าวได้รับแรงบันดาลใจมาจากเจดีย์ทรงจอมแห และ เกิดพัฒนาการ ไม่ได้ลอกเลียนแบบงานของสถาปนิกต่างชาติตามที่ถูกตั้งข้อสงสัย

แต่เรื่องไม่จบแค่นั้น วันต่อมา ดวงฤทธิ์ บุนนาค สถาปนิกชื่อดัง โพสต์ข้อความในเฟซบุ๊กส่วนตัวว่า โมเดลของอาคารดังกล่าวสามารถดาวน์โหลดได้จากอินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นโครงการระดับชาติ!

ไม่กี่ชั่วโมงต่อมา ตัวแทนจาก สจล.เร่งชี้แจงว่า ไม่เป็นความจริง เนื่องจากโมเดลดังกล่าว เป็นโมเดล “ชิ้นเลว” ไม่สามารถนำมาใช้ทำงานในชั้นรายละเอียดได้ พร้อมจับภาพจากหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นภาพสามมิติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการวางอาคารที่มีขั้นตอนซับซ้อน และยืนยันว่าถูกสร้างขึ้นใหม่ทั้งชิ้น

ด้าน วัชร จงสุวัฒน์ ที่ปรึกษาโครงการกับบอกว่า ไม่เคยเห็นโมเดลของเดอะ คริสตัล ไอส์แลนด์มาก่อน ทั้งยังตั้งคำถามกลับ เหตุใดจึงไม่คิดบ้างว่าฝรั่งมาลอกไปจากรูปทรงเจดีย์ของไทย

แม้จะมีทั้งคำชี้แจงในแนวคิดและหลักฐานการทำงานจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ แต่กระแสนักกลับยังมีความเห็นในมุมตรงข้าม โดยมองว่ารูปแบบมีความคล้ายกันในรายละเอียดมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง และพื้นผิวผนังอาคาร นอกจากนี้ภาพหน้าจอก็ไม่ได้พิสูจน์ว่าไม่ได้ลอก

นอกจากนี้ยังมีผู้เผยแพร่ภาพสถาปัตยกรรม “ฮิโซ” หน้าสถานีรถไฟนาโกยา ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งคล้ายคลึงกับวิมานพระอินทร์เช่นกัน โดยถูกสร้างตั้งแต่ ค.ศ.1989 ก่อนการออกแบบอาคารทั้ง 2 แห่งนานนับสิบปี แต่ฮิโซเป็นอนุสาวรีย์ขนาดใหญ่ อีกทั้งพื้นผิวเป็นลายคล้ายเครื่องจักสาน ที่แตกต่างในรายละเอียดกับวิมานพระอินทร์ และเดอะ คริสตัล ไอส์แลนด์ ซึ่งเป็นอาคารขนาดใหญ่ที่คล้ายกันทั้งรูปแบบและรายละเอียดพื้นผิว

ด้านชาวเน็ตอารมณ์ขึ้นก็พากันนำภาพวิมานพระอินทร์มาตัดต่ออย่างล้อเลียน ที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือภาพไอศกรีมคว่ำบนริมฝั่งเจ้าพระยา พร้อมคำบรรยาย

ว่า “บ้านเมืองต้องการจุดหมายตาริมแม่น้ำ คอนเซ็ปต์สื่อถึงการละลายแม่น้ำ” ซึ่งถูกเผยแพร่ในเฟซบุ๊กนักเขียนชื่อดัง ศราวุธ เอ็งสวัสดิ์ หรือ “นิวกลม”

ไม่เพียงเท่านั้น พยานาคพ่นน้ำหน้าวิมานพระอินทร์ ยังถูกมองว่าคล้ายกับพยานาคที่สงขลา ซ้ำยังถูกวิจารณ์ว่าดูผิดฝาผิดตัว ไม่เข้ากับสถาปัตยกรรมร่วมสมัยในแบบที่นำเสนอ

หลังเผชิญกระแสสังคมมา 3 วัน 3 คืน ในที่สุด สจล.ตัดสินใจตั้งโต๊ะแถลงว่าเมื่อสังคมกังขา ก็จะไม่ได้อ้าง โดยจะไม่นำแบบวิมานพระอินทร์ส่ง กทม.พร้อมรายงาน

แต่ยืนยันถึง 3 ครั้งด้วยน้ำเสียงหนักแน่นของ รศ.ดร.สกลว่า “ไม่ได้ลอก ไม่ได้ลอก และไม่ได้ลอก” !!!

ผศ.ดร.อันธิกา ยังชี้แจงถึงที่มาที่ไป “จุดหมายตา” มีจุดประสงค์เพื่อเป็นสถาปัตยกรรมที่บ่งบอกว่ากำลังเข้าสู่เขตกรุงเทพมหานคร แล้ว โดยมี 4 จุด สำหรับ “วิมานพระอินทร์” อยู่ในจุดที่อยู่ทางตอนเหนือ เน้นรูปแบบอาคารที่สื่อความเป็นไทยสมัยรัตนโกสินทร์ เพื่อให้เป็น “พิพิธภัณฑ์กรุงเทพมหานคร” แนวคิดหลักในการออกแบบมาจาก “นาคนาม” เปรียบแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพยานาค จึงคิดว่าจะทำอะไรให้เป็นจุดสำคัญ ซึ่งนึกไปถึงพระอินทร์ จากการศึกษามิทางเลือกหลายแบบ แต่ที่มียอดแหลม

สูงสุดคือทรงจอมแห เข้าหมาย รูปทรง เข้ากับเนื้อหาทั้งหมด โดยเป็นเพียงร่างเท่านั้น ขอย้ำว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะลอกแบบในยุคนั้นๆ ก็หาอย่างๆ ในภูเก็ต ซึ่งคณะทำงานเพิ่งเคยเห็นโมเดลเดอะ คริสตัล ไอส์แลนด์ เป็นครั้งแรกเมื่อเกิดกระแสข่าวขึ้น เช่นเดียวกับอนุสาวรีย์ฮิโซ ก็เพิ่งเคยเห็นเช่นกัน ทั้งยังตอบท้ายว่า คงมีอาคารอีกมากในโลกที่ตนยังไม่เคยเห็น

จากข้อมูลทั้งหมด รศ.ชาติรี ประกิตนันทการ อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มศิลปากร มองว่า ประเด็นนี้ยังไม่จบว่าลอกหรือไม่ลอก แต่โดยทั่วไปการทำงานโดยสถาบันการศึกษาระดับนี้ การออกแบบสถาปัตยกรรมใดๆ อย่างน้อยควรมีการ “ทบทวนวรรณกรรม” ว่า ที่ผ่านมามีใครในโลกออกแบบแลนด์มาร์กไว้อย่างไรบ้าง หากเป็นงานวิจัย ต้องสร้างพื้นที่ใหม่ที่ก้าวหน้า ไม่เหมือนคนอื่น

“ถ้าเชื่อจริงว่าไม่ได้ลอก แสดงว่าขาดการรีวิว เพราะหากมีการค้นคว้าต้องเจอ สำหรับอนุสาวรีย์ฮิโซยังไม่เท่าไร แต่เดอะ คริสตัล ไอส์แลนด์ ยังไงต้องเจอแน่นอน ไม่มีทางที่จะไม่เจอ แต่ถ้าไม่ได้ทำก็ถือว่าพลาดอย่างมากในกระบวนการวิจัย” รศ.ชาติรีวิเคราะห์

สถานการณ์ล่าสุด แม้ สจล.จะยอมถอดแบบดังกล่าวไปแล้ว แต่กลุ่มศิษย์เก่าคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล. 177 คนได้ร่วมลงชื่อในจดหมายเปิดผนึกถึงอธิการบดี เพื่อขอให้สถาบันถอนตัวจากโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยระบุว่า กระแสคัดค้าน เคลือบแคลงและวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ไม่มีทีท่าจะคลี่คลายไปในทางที่ดี หากเดินทางต่อไปทางกลุ่มจำเป็นต้องยุติการสนับสนุนการดำเนินงานของ สจล.ในทุกทาง

ไม่เพียงเท่านั้น ดวงฤทธิ์ บุนนาค ยังร่างจดหมายถึง “นายกสภาสถาปนิก” เรื่องขอให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญ ภายใน 30 วัน เพื่อถกประเด็นการอนุญาตให้สถาบันการศึกษารับงานออกแบบโดยไม่ได้เป็นนิติบุคคลวิชาชีพ และมีความผิดตามข้อบังคับ

แน่นอนว่ารวมถึงประเด็นความละม้ายคล้ายคลึงของวิมานพระอินทร์กับผลงานสถาปนิกต่างชาติ พร้อมสำเนาชื่อสถาปนิกอาชีพที่มีความเห็นตรงกันอีกด้วย

การถอดแบบวิมานพระอินทร์ จึงไม่ใช่ตอนจบของเรื่อง หากแต่ยังมีภาคต่อที่ต้องติดตามแบบตาไม่กะพริบ เพราะเป็นกรณีศึกษาของแวดวงสถาปนิกเมืองไทย ที่ส่งแรงกระเพื่อมถึงส่วนต่างๆ ในสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง